گەندەڵی چەمکێك بۆ داپۆشینی تالآنییەکی ئاشکرای میلیشیا

عبدالله مەحمود
abdulla.mahmud@gmail.com

ماوەی چەند ساڵێکە، چەمکی گەندەڵی بەشێوەیەکی بەرفراوان لەلایەن نووسەران و میدیای کوردیەوە بەکاردەهێنرێت. ئەم چەمکە لەبەرامبەر ناعەدالەتییەکی کۆمەڵایەتی بێبنەما، لەبەرامبەر دەوڵەمەندبوونی ژمارەیەکی زۆری بەرپرسی حزبی و حکومی، لەبەرامبەر زیادبوونی تەلار و کۆشکە فیرعەونئاساکان، بەدەستەوە گیراوە. هاوکات بەرپرسە حکومی و حزبیەکان و نووسەرانی مۆڵەتپێدراویان ئەم چەمکە بەکاردەبەن و هەوڵئەدەن لەوڕێگایەوە نارەزایەتی جەماوەری لەبەرامبەر بەدزی و تالآنی خاوبکەنەوە، ئەوانیش دەڵێن گەندەڵی هەیە و دەبێ نەهێڵرێت، دەڵێن گەندەڵی لەهەموو دنیا هەیە، دەڵێن گەندەڵی زیاد لەپێویست گەورە کراوەو بەم شێوەیە نییە کەهەیە، دەڵێن وورده وورده گەندەڵی ناهێڵین و چاکسازی دەست پێدەکەین، دەڵێن چاودێری بازارو سەرمایەی بەرپرسە حکومی و حزبیەکان دەکەین. تەنانەت ئەوانەی بەشێك لەگەندەڵی 16 ساڵەی کوردستان بوون ئێستا بە فۆرمی ریفۆرم خوازییەوە دەیانەوێ خۆیان بەدژی گەندەڵی هەڵبەخەن و شانی خۆیان لەوبەرپرسیاریەتیە مێژوویە خاڵی بکەنەوە کە بەدرێژایی تەمەنی سیاسیان لەپشت گەندەڵی و تالآنی کوردستانەوە بوون.

بێگومان ئەگەر بەکارهێنانی ووشەی گەندەڵی بۆ زۆرێك لە نووسەران هۆکارەکەی ناڕۆشنی بێت و لە نائاگایەوە بێت، بەلآم بۆزۆرێك لەنووسەرانی تر بەتایبەت ئەوانەی لە خولەکی دەسەلآتدان ولە بازنەی تالآنچێتیدا تاوی قەڵەم فرۆشیان دەدەن شتێکی ترە.

ئەوەی ئەو تیپە لەنووسەرانی سەر بەدەسەلآت و بەرپرسە حزبی و حکومیەکان چەمکی گەندەڵی بەکاردەبەن، پێشوازی لەو تەعبیرە دەکەن ئەوەیە کە دەیانەوێ لوشدانی ئاشکرای داهاتی کوردستان و فەرهودکردنی ئاشکرا بە گەندەڵی و فەسادی ئیداری بچوێنن و پێمان بڵێن گەندەڵی لەزۆرێك لەوولآتەکانی دنیا هەیە، ئێمەش خاوەنی تەجروبەیەکی ساواین و فێری نیزامی موئەسەساتی و دامەزراوەی نین و کاتمان پێویستە بۆفێربوونی. .....تاد.

واقعیەت ئەوەیە ئەوەی لە کوردستان هەیە گەندەڵی نییە، تالآنی ئاشکرای داهات و سامانی کۆمەڵگایە لەلایەن میلیشیاوە. تالآنیش بەپانتایی قەڵەمڕەوی دەسەلآتی میلیشیایی بەرینایی هەیە، ئەوەی کەپێی وایە هیزی چەکدار دەتوانێت مافیای دزینی سەروەت و داهاتی کۆمەڵگا نەبێت، لە تایبەتمەندیەکانی دەسەلآتی میلیشیایی نەك ناگات بەڵکە ئەیەوێت تا دنیا هەیە ئەم شێوە دەسەلآتە میلیشیاییە بە درێژە بە قەڵەمڕەوی دەسەلآتی بدات و بەرین بێتەوە.

ئەگەر یەکێك لە تایبەتمەندیەکانی کۆمەڵگاو ولآتەکانی ئەم سەردەمە، فەسادی ئیداری و گەندەڵی بێت، ئەوا یەکێك لە تایبەتمەندیەکانی دەسەلآتی میلیشیایی فەرهودو تالآنی داهاتی ئەو جغرافیایەی بەردەستیەتی بۆ بەهێزکردنی دەسەلآت و بەرینکردنەوەی بۆڕدانی میلیشیایی بەرامبەری.

لەهەر شوێنێکی دنیا دەوڵەت و دامەزراوەی دەوڵەتی هەبن، تەعەهوداتی دەوڵەتی و نێودەوڵەتیش هەن، یاساو ڕێسای وەگەڕخستنی سامان و شێوازی کەڵەکەی سەرمایەو یاساش بۆهەمووان مانای هەیە.

وەلەهەر شوێنێکی دنیا دەوڵەت نەبوو، باسی تەعوداتی دەوڵەتی و نێودەوڵەتی و دامەزراوە و دەزگاکانی، درۆیەکە ئاشکرایە. ناکرێت دەوڵەت نەبێت و لێپرسینەوەی یاسایی هەبێت، ناکرێت دەوڵەت نەبێت و یاسا بۆ هەموو هاولآتیان هەبێت.

پاش لە 16 ساڵ دابڕانی بەکردەوەی کوردستان لەدەوڵەتی عێراق، و پاش 16 ساڵ لەدەسەلآتی حزبی یەکێتی و پارتی بەسەر زوربەی زۆری کوردستاندا، بەوهۆیەوە کە دەوڵەت لە هیچ ئاستێکیدا نییە، یاساوڕێسای سەراسەری بۆهاولآتیان نییە، مافی یەکسان بۆهەمووان نییە، پرۆسەی بەرهەمهێنان و خستنەگەری سەرمایەی ئازادیش بۆهەمووان نییە.

لەکوردستان دوو دەسەلآتی پشت بەستوو بەهێزی چەکدار هەیە، سەرباری هەموو هەوڵێکیان بۆ ئەوەی بەرگی یاسای بکەن بە دەسەلآتیاندا، سەرباری بوونی حکومەت و پەرلەمان، سەرباری ناوی جۆراوجۆری شێوە دەوڵەتی بەسەر

دەزگاکانیاندا وەکوو وەزیرو وەزارەت، پەرلەمان و داد.....هتد، بەڵام ڕاستی ئەوەیە ئەمانە تەنانەت لای خودی یەکێتی پارتیش جدی نین.

تائێستاش موچەی پەرلەمان و حکومەت حزب و هێزە ئەیدات، تائێستا هیچ وەزارەتێك و بەرپرسی زوربەی وەزارەتەکان لەبەرامبەر دەوری سەرکردەیەکی میلیشایی دەرجە دەهەمیشدا زمانی لاڵە، وەرقەو نامەی بەرپرسێکی حزبی جێگای هەزار بڕیاری یاسایی!! دەگرێتەوە.

هیچ سەرمایەدارێکی گەورەی سەربەخۆ و دابڕاو لەدەسەڵاتی یەکێتی و پارتی و بەرپرسەکانی لەکوردستان توانای خستنەگەری سەرمایەی نییە، و ئەگەر بریاربێت کۆمپانیایەك لەکوردستان بکرێتەوە ئەگەر لە سنوری دەسەڵاتی پارتی بێت ئەوا پسولەکەی پارتی ئەیدات و لە ناوچەی ژێردەسەڵاتی یەکێتیش ئەوا یەکێتی ئەیدات، پرۆژەی سەربەخۆ لەدەسەڵات یان دابراو لەدەسەڵات و بێئەوەی بەشی دەسەڵات یان بەرپرسێکی دەسەڵاتی تیابێت بوونی نییە.

میلیشیا گەندەڵی و فەسادو ناشەففیەت تایبەتمەندێتیەکی ناوەکیەتی، لەناو کۆمەڵگاشدا دزی و تاڵانی داهات و سامانی کۆمەڵگا بەبەرنامەی حزب و دەسەڵاتی میلیشیاوە دەبرێتە پێش.

ئەو پرۆژەیەی لەگەڵ تەواوبونیدا پێویستی بەنۆژەنکردنەوەهەیە، ئەو پرۆژیەی بەچەند کۆمپانیا ئەفرۆشرێت، ئەو پرۆژەیەی لەسەرەتادا یان لەنیوەیدا توشی وەستان دێت، بەکورتی ئەو پیلانە ئابوریەی کە بەدەستی حزب و هێزەکانیەوەیەتی، پیلانی تاڵانیەکی ئاشکرای کۆمەڵگایە، ئیتر ئەمە گەندەڵی نییە، ئەمە ئەو ڕیشوە خۆریەی دام ودەزگاکانی وڵاتانی وەکو سوریا و تورکیا نییە، خستەنپێشی سەرە نییە، کۆمەك بەکەسێك ونەکرنی بەیەکێکی تر نییە، پێشلکردنی یاسای بازار نییە، گوێنەدان بە دامەزراوەدەوڵەتیەکان نییە، بەپێچەوانەوە لەغیابی ئەم دامەزراوە دەوڵەتیانەدایە، دەسەڵات بەئارەزووی خۆی کەڵەکەی سەرمایە ئەکات، بەئارەزووی خۆی تەعەهوداتی محەلی و خیزانی و دۆستایەتی و لەگەڵ برزاو خاڵۆزاو ئامۆزاو برادەری قەدیمی دەکات.

ئەوەش کەوای کردووە یەکێتی و پارتی لەسەر دارایی و دادو ناوخۆ ڕێکەنەکەون، بەجیا لەوەی خودی حکومەت و پەرلەمانی کردۆتە دوو دامەزاوەی نایاسایی بێکارە، هاوکات سنوری دەسەڵات و هێزەکانیش جیاکردۆتەوە. ڕادەو بڕی داهات بەپێی یانتایی قەڵەمڕەوی دەسەڵات وجغرافیای کۆنترۆڵکراوی سیاسی یە، نەك پێداویستی بە بەرنامەی کۆمەڵگاو تاکەکانی. کەسیش ناتوانێت بە دەسەڵاتێکی سەرپێچکەر لە غیابی دامەزراوەی یاسایدا، بە یاسا بڵێ پشتی چاوت برۆیە.

ئەوەی هاوسەنگی نێوان یەکێتی و پارتی و ڕاگرتووە، تەوافقی سیاسی و بەژەوەندی ئابوری و گوشاری هەلومەرجێکی تایبەتی ئێستای کۆمەڵگای عێراق و هەڕەشەکانی سەر ئایندەی کۆمەڵگای کوردستانە، نەك چواوچێوەو پێکهاتە یاسایەکان و توانەوەیان لەناو ئەوپێکهاتانەدا. هەربۆیەشە ئەوەی پێی وایە ئەمان دەتوانن داهاتەکان یەکبخەن و دارایی بکەن بەیەك هیچ لە دەسەڵاتی ناحکومی و نادەوڵەتی تێناگەن و بەشێکن لە فریوەدەرانی کۆمەڵگا.

کاتێکیش ئەمە نەبوو تاڵانی و باندی پەروەردەکراوی تاڵانی داهات و سامانی کۆمەڵگا، دەبێتە ئەو تایبەتمەندیەی ئێمە 16 ساڵە ئەیبینین.

لە سوریا یان تورکیاو ئێران... گەندەڵی هەیە، فەساد هەیە، ڕیشوەخواردن هەیە، دزی هەیە، مافیای تاڵانچی هەن، بەڵام لەوێ چونکە دەوڵەت هەیە" بەهەر ناوەڕۆکێکەوە" حکومەت و یاساش هەیە، دامەزراوەی جۆروجۆری یاسایش هەن، تەعەوداتی ناوخۆیی و نێونەتەوەیش هەیە، یاساو لێپرسینەوەش هەیە، لەئاستی نێودەوڵەتیش جێگایان هەیە، مامەڵەی دنیاش بەپێی تەعەوهوداتی نێودەولەتی یە، سەرمایە و پوڵ ئەتوانێ بەپانتایی ئەم وڵاتانەدا بڵاوبێتەوە و بخرێتە گەر، میلیشیایەك نییە سنورداری بکات، قاڵبی بۆدابنێت، .....تاد.

لەکوردستان ئەوەی ڕێگە ئەدات تیلکۆم یان ئاسیا سێڵ، لەکام سنور هەبن و تاکوێ نوزەیان بێت، هەزار حکومەت و پەرلەمان و یاسای وەبەرهێنان و خستنەگەری سەرمایە هەبن، ئەبێت حزب مۆری لێبدات و ڕێگەی پێبدات، ئەمەش بەبێ ڕێکەوتنی خاوەن پرۆژی لەگەڵ حزب و دەسەڵات ئیمکانی نییە. حکومەت و پەرلەمان و یاساکانیش لەکەنارەوە دەڕوانە ئەم نمایشی قدرەتە حزبیەی کە پەرلەمان حکومەتیان بە ئیتفاق تیا پێکهێناوە.

بەکورتیەکەی ئەوەی لەکوردستان پیدەوترێت گەندەڵی، هەوڵێکە بۆشاردنەوەی دزیەکی تاڵانییەکی هەمەلایەنەی داهات و سامانی کۆمەڵگا لەلایەن ئەحزابی دەسەڵات بەدەستەوە.